

Οι ψυχωφελείς διηγήσεις του Βυζαντίου αναγνωρίζονται ως είδος της μοναστικής λογοτεχνίας που προβάλλει θαυμαστά παραδείγματα μοναχών και ασκητών της ερήμου. Στο πλήθος, ωστόσο, των διηγήσεων αυτών διαπιστώνουμε έναν αξιοσημείωτο αριθμό διηγήσεων που περιλαμβάνουν, είτε αποκλειστικά είτε σε συνδυασμό με μοναχούς, την προβολή ιερών παραδειγμάτων προσώπων από την πόλη και την κοινωνία των ανθρώπων, δηλαδή κοσμικών. Τα πρόσωπα αυτά επιτελούν θαυμαστές πράξεις, με θεϊκή επενέργεια, ως κρυπτοί δούλοι, δηλαδή ως *Organa Dei*, ακόμη και εκτός της μοναστικής σταδιοδρομίας.

Οι διηγήσεις αυτές μαρτυρούν τη διείσδυση της λογοτεχνίας αυτής στις πόλεις καθώς και μια επιπλέον διάσταση του μυστικισμού της βυζαντινής κοινωνίας όχι μόνο στην έρημο, αλλά και στην οικουμένη χώρα. Στο βαθμό που η μυθοπλασία τους μας το επιτρέπει παρέχουν εμμέσως ειδήσεις για τον αστικό και κοινωνικό πολιτισμό της πρώιμης και μέσης βυζαντινής περιόδου.

Από λογοτεχνικής πλευράς, οι ψυχωφελείς διηγήσεις προσφέρουν απροσδόκητες όψεις της λογοτεχνίας του φανταστικού, σύμφωνα και με κριτήρια της σύγχρονης θεωρίας (Todorov). Τα παραδείγματα διηγήσεων του φανταστικού παρέχουν ευρύ πεδίο 'σύγχρονων' αναγνώσεων και είναι συχνά αποκαλυπτικά μιας ενδιαφέρουσας λογοτεχνικότητας.

Το κύριο *corpus* των κειμένων κυμαίνεται από τον 4^ο αι., την περίφημη *Historia Monachorum in Aegypto*, μέχρι τον 10^ο αι., και κάποιες πρώιμες νεοελληνικές αναβιώσεις του είδους. Οι διηγήσεις παραδίδονται είτε μέσω των γνωστών οργανωμένων συλλογών, είτε και διάσπαρτες σε σύμμικτα χειρόγραφα. Ένα μεγάλο μέρος παραμένει ανέκδοτο, ή εκδεδομένο σε διάσπαρτες μελέτες. Οι ψυχωφελείς διηγήσεις αντιμετωπίζονται ως τώρα ως ένα περιθωριακό είδος της Αγιολογίας του Βυζαντίου, και απουσιάζει ακόμη από τη βιβλιογραφία ένας συγκεντρωτικός τόμος με νέες και δημιουργικές αναγνώσεις αυτών των κειμένων που θα αναδείξουν τις άγνωστες ως τώρα λογοτεχνικές αρετές τους. Η επιστημονική συνάντηση θα επιχειρήσει μια συνολική προσέγγιση αυτών των θέσεων και της προοπτικής μελέτης του είδους στο μέλλον.